№ 91 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопіс
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністраціі і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак:
на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 91 (183). Год II. Вільня, 13 лістапада 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Прэдлажэньне міра і замірэньня.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.) 9. XI. З'езд рад раб. і салд., прыніаў варункі мірнаго прэдлажэньня. З'езд заяўляе:

Вытворэны рэволюціей 5 і 6 лістапада урад работнікоў і селян, каторы апіраецца на раду раб. і салд., прэдлагае ўсім урадам ваюючых старон пачаць перегаворы аб справядлівым дэмократычным міры. Урад пераконан, што справядлівы дэмократычны мір павінен быць зроблен той-час без аннэксій, значыць, без незаконнаго захвату чужых зямель, без заваеваньня гвалтам чужых нацыональнасьцей, — і без контрыбуціі. Расейскі урад прэдлагае ўсім ваюючым высказаць сваю згоду ўчыніць энэргічные крокі дзеля аканчацельнай угоды між паўнамочнікамі ўсіх старон і націй аб варунках гэтаго міра. Пад анэксіей урад разумее прылучэньне малой і слабой націі бяз згоды яе да чужой вялікай дзержавы, — незалежне ад ступені яе цывілізаціі і географічнаго палажэньня. Калі жыхароў якога-будзь гасударства супроць іх волі задзержываюць гвалтам, дык гэта і ёсць аннексія, або незаконны захват.

Урад гатовы пазнаёміцца з варункамі кожнай з ваюючых старон. Урад апавешчае, што тайные умовы не маюць сілы, калі яны кіруюцца да падзержкі або пашыреньня расейскіх знхватоў.

Каб аблягчыць перэгаворы, ўрад пашле сваіх паўнамочнікоў у нэутральные староны.

Урад прэдлагае ваюючым зрабіць замірэньне на 3 месяцы, каторых хваце, каб давясьці перегаворы аб міру да канца.

Урад звертаецца да работнікоў Англіі, Франціі і Нямеччыны. Работнікі гэтых старон зразумеюць, што задача іх—вызваліць чэлавечэство ад страшэнств вайны і асвабадзіць рабочы клас ад эксплуатаціі.

ВЕНА. 11. XI. Комісар пры ра сейскім глаўнакамандуючым звярнуўся да ваенных камісароў і організацій праз тэлэграф бяз дроту, паведамляючы аб быўшых сягоньня стычках з большэвікамі, ў часі каторых дзе-не-дзе дайшло да праліцьця крыві. У Маскве «чырвоная гвардзія» разбіта. З усяго відаць, што ў Пецярбургі і ваколіцах ідуць крывавые бітвы між староннікамі абодвых кірункоў. Расейскі флот увесь стаіць на старане большэвікоў. Да іх прыхільна і большасць сухапутнай арміі.

ШТОКГОЛЬМ. Б. расейскі ваенны міністэр Вэрдерэвскій, нідаўна высланы Керэнскім у Валаамскі манастыр, вярнуўся ў Пецярбург і быў з радасьцю сустрэчэн Ен прыняў ізноў міністэрство ў свае рукі і бытцым-то атрымае ўласць ваеннаго дыктатора. Адгэтуль ён паедзе у Лугу, дзе збіраецца войска, каб недапусьціць верней Керэнскаму арміі ісьці на Пецярбург.

КОПЭНГАГА. «Politiken» пішэ, што расейскі пасол у Лондоне, Набоков, заявіў, што ня можэ надалей быць прэдстаўнікам Расеі, калі ўласць астанецца ў руках большэвікоў. Расейскае пасольство дагэтуль не мае ніякіх вестак с Пецярбурга.

ПАРЫЖ. «Petit Parisien»—першая француская газэта, каторая годзіцца с пабедай большэвікоў. Яна даносіць с Пецярбурга:

«Грамадзяне вельмі прыемна здзіўлены суровымі крокамі новаго ураду проці грабежцоў і ліхадзеёў».

Між арэштаванымі успамінаюць аб жонцы Керэнскаго і аб галаве кадэтоў, Мілюкове.

ЛЮГАНО. У Мілане зачынены усе тэатры і домы дзеля разрыўкі. Настроеньне вельмі нэрвовае. Хто можэ, ўцякае ў Сярэднюю Італію.

ЛЮГАНО. Паводлуг швэйцарскіх газэт, францускі генэрал Пэтэн назначэн за глаўнакамандуючаго француска-Італьянскім фронтам. Генэрал По прыбыў у Мілан. Кажуць, што часць італьянскаго войска з Македонскаго фронту вярнулася ў бацькаўшчыну. Амэрыканскае войска прыбыло ужо ў Італію, але яно працуе за фронтам.

Француская граніца будзе закрыта на месяц, каб недапусьціць ніякіх вестак аб рухах францускіх войск.

БАЗЭЛЬ. Жэневскіе газэты лічачь магчымым паварот да ўласьці Клемансо. Згода між ім і Пуанкарэ бытцым-то ўжо зроблена.

СОФІЯ. (П.Т.А.) Пры закрыцьці парлямэнту міністэр - прэзыдэнт Радославов заявіў, што ваенные мэты Боўгарыі вядомы: гэта злучэньне боўгарскіх нацыональных зямель паводлуг гісторычных граніц. «Мы жадаем Македоніі, Добруджы і звароту Боўгарыі боўгарскіх зямель, украдзеных сэрбамі. Аб сваіх жаданьнях мы заявілі саюзьнікам і нэутральным дзержавам. Ніхто ня може не прызнаць нашаго жаданьня дайсьці нацыональнай еднасьці".

БЭРЛІН. (В.Т.Б.) У Англіцкім каналі адна з нашых падводных лодак ізноў затапіла 4 параходы ёмкасьцю разам 13.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ў Сяродземным моры затапілі ізноў больш за 28.000 т.

Ад Рэдакціі.

Каб злучыць у адно ўсе кругі і ўсе палітычные кірункі беларускаго грамадзянства дзеля агульна-нацыональнай справы: сазыву ў Вільні агульна-беларускай нацыональнай Конфэрэнціі з усіх беларускіх зямель окупаціі — функціі Рэдакцыйнаго Камітэту „Гомана" прыняў на сябе прэзыдіум Організацыйнаго Камітэту дзеля сазыву паменёнай Конфэрэнціі, зложэнаго тымчасам з ніжэйпісаных асоб:

прэдстаўнікі беларускаго каталіцкаго духавенства: *кс. Ян Семашкевіч* і *кс. Владыслаў Толочко;*

прэдстаўнікі беларускаго праваслаўнаго духавенства: *протоерэй сьв. Міхаіл Голенкевіч* і *еромонах сьв. Савватій;*

п.п. *Вінцэнты Сьвятополк-Мірскі, Язэп Ліцкевіч, Вацлаў Ластоўскі, Іван Луцкевіч, Антоп Луцкевіч, Язэп Салавей, Домінік Семашко, Янка Станкевіч, Казімір Шафнагель, Язэп Туркевіч.*

Заседаньня прэзыдіума адбываюцца кожын дзень, апрыч нядзель, ў памяшчэньні Організацыйнаго Камітэту, Віленская 23, ад 1 да 2 гадз. папал.

Рэволюція ідзе далей.

Здарэньня, каторые у апошніе дні мелі мейсцо ў Расеі, не становяць чагось неспадзеванаго: хто знаў унутрэнае палажэньне ў Расейскай дзержаве, той напярод мог сказаць, што далейшая вайна—гэта сьмерць для тымчасоваго рэволюцыйнаго ураду і для галавы яго—Керэнскаго.

У № 34 «Гомана» п. Лабуць пісаў:

„Мы можэм сказаць, што новы урад да далейшай вайны ешчэ не прыгатаваўся, а стары вайну праіграў. ...Калі-б яму (новаму ураду) і давялося, рэшткамі старой Расеі пробуючы ешчэ раз шчасьця ў гэтай вайне, пхнуць войска да далейшай вайны, то хваце аднаго ўдару Гіндэнбурга, каб раз назаўсёды адкрыць расейскаму народу вочы, а тады можна будзе спадзевацца развязкі..."

А крыху пазьней у стацьці п. І. М. (№ 61) мы чыталі:

„...неўдачы на фронці могуць толькі узмацаваць у Расеі жаданьне чым-хутчэйшаго міра і гэтым самым набліжыць замірэньне; але тады ў шырокіх массах можэ узняцца страшэнны бунт проці рэволюцыйнаго правіцельства... Керэнскій, каб недапусьціць анархіі, або контррэволюціі, далей вядзе вайну; спатыкаючыся з новымі неўдачамі, ён хочэ пакрыць іх новымі пабедамі і йдзе ўсё далей і далей праз горы трупаў, ды па гэтай дарозі можэ дайсьці туды, скуль упадак суліць сьмерць".

Усё гэта збылося. Пасьля разгрому ў Галічыне прыйшоў упадак Рыгі, захват немцамі Рыжскай затокі, острава Эзэля і т. д. Пасьля кожнаго ўдару жаданьне міра расло, а разам с тым чэзла вера народу да новаго ураду, аслабленая пашыраючымся голадам і агульным развалам грамадзкаго жыцьця. Але была і ешчэ адна—аснаўная прычына, каторая раней ці пазьней павінна была давясьці да упадку правіцельства Керэнскаго.

Справа ў тым, што марцовы перэварот у Расеі ўнёс зусім незначные перамены ў расейскую гасударственую сыстэму. Царскае правіцельство было заменено рэролюцыонерамі, на правінціі губернатароў замянілі урадовые камісары, але ўся вялізарная гасударственая машына не змянілася: астаўся стары цэнтралізм, асталася прынука для рознапляменных народаў Расеі жыць разам з маскоўскім народам, асталася забарона ладзіць сваё жыцьцё па-своему і сваімі рукамі ўжо цяпер, не дажыдаючы, што пастановіць усерасейскі установчы сэйм. На гэтым грунці узняліся вострые непаразуменьня між тымчасовым урадам і Украінай, Фінляндзіей, ды чысьленымі малымі „рэспублікамі", як напр. Кронштацкай і інш. Тымчасовы ўрад, узяўшы ўласць у свае рукі, здзержываў рэволюцыйны разгон народных масс і ўсё адцягіваў і адцягіваў момэнт перэдачы ўсей уласьці народу—ў рукі установчаго сэйму. Праўда, Керэнскій, прыстаўшы на жаданьне саюзьнікоў, каб Расея ваевала „да канца", ня мог іначэй паступаць: вядзеньне вайны было

магчымым толькі пры поўнай цэнтралізацыі ўласьці ў руках тымчасоваго ураду, пры захаваньні старой, хоць і блага наладжэнай сыстэмы упраўленьня. Але тут-то і таілася прычына таго, да чаго павінно было дайсьці, што мы прарочылі і што цяпер сталося ў Расеі: раз скрануўшыеся ў рэволюцыйным парыве народные массы не маглі ўжо задзержацца на поўдарозі, а як тымчасовы ўрад — с прычыны трываючай далей вайны —станавіў завалу для рэалізацыі народных дамаганьнёў, дык напор масс і скінуў яго.

Рэволюція ў Расеі йдзе далей. Куды яна дойдзе—трудна сказаць. Ясна толькі адно: што рэволюцыйные сілы ад унутрэнай барацьбы шмат аслабеюць, а гэта може узмацаваць сілы контррэволюціі, да каторай звернуцца сымпатыі лібэральнай буржуазіі, перэпалоханай радыкалізмам большэвікоў.

Г. Б.

Да нашай краёвай інтэлігэнціі.

II.

(Адкрытае пісьмо).

(Пачатак гл. № 90).

Проці такіх вывадоў між нашай краёвай інтэлігэнціей мы спатыкаем многа закідоў, каторые тутака і абсудзім.

Спатыкаем, напрыклад, гэткі закід: беларуская мова — гэта ўсё роўна як мова расейская, — значыць, завядзеньне яе вядзе да „абрусеньня“. Аднак, тые-ж людзі пад той самы час даводзяць: беларуская мова — гэта не асобны язык, а толькі адна з гутарак польскай мовы, — а іншые кажуць: гутарка расейскай мовы.

Ужо стаўляючы побач гэткіе зусім нязгодлівые адзін з адным пагляды лёгка давясьці неабаснованасьці іх, — бо калі паводлуг адных беларуская мова ёсць гутарка расейская, паводлуг другіх — польская, дык само гэта ясна паказвае, што яна ня ёсць ні аднэй, ні другой, што гэта — свая асобная, выявіўшаяся ад вякоў, мо' дзе-не дзе зацёртая чужымі ўплывамі, але, паагуле, мова самабытная, якой ужывае больш за 8 мільёнаў народу на вялізарным абшары і якая мае роўнае з усімі іншымі права на жыцьцё і развіцьцё.

Другі доказ проці нашых паглядоў — тое, што народ ня цэніць свае мовы, называе яе „простай“, ужывае толькі ў халі, а ў касьцелі і ў „лепшым таварыстве“ гукае па-польску, ці—ў іншых старонах — па-расейску.

На гэта адказ кароткі: бо народ гэты, мову каторага прасьледаваў бышый расейскі ўрад ды пагардай абкідала польская інтэлігэнція і духавенство, ня ўсюды йшчэ дайшоў сьвядомасьці,—але, як і кожын іншы народ у нашых часах, хутка ўжо збудзіцца і пачне свайго права на жыцьцё дапамінацца. Памагчы яму ў гэтым — то павіннасьць тутэйшай інтэлігэнціі, ня гледзячы на тое, што сама яна гаворыць іншым языком. Павіннасць і — скажу — рэальная, мудрая палітыка.

Іншы закід: на што ў гэтых цяжкіх часах, якіе цяпер мы перэжываем, калі з-усюль грозіць нам гэтулькі небаспек, пачынаць нацыональную барацьбу, — на што дражніць і ўвадзіць новы раздзел, каторы можэ быць карысны толькі „трэйцім“?

Гэты, на пагляд, моцны доказ сам сабой губляе моц сваю, калі напомнім аб нашым становішчы ў гэтай справе: бо мы як раз хочэмо гадзіць, а не дражніць, на што паказвае хоць бы мэта нашаго прызыву да інтэлігэнціі, — мы хочэмо будаваць будучыну на аснове праўды і справядлівасьці, а не на фальшу; бо будучына, аснованая на этнографічнай і гісторычнай непраўдзе, якая выяўляецца у славах: «тут была Польшча, тут быў польскі народ, і такім ён ёсць і павінен астацца ў будучыне», — не ўдзержыцца: яна разваліцца, збанкроціцца, як ўжо не раз здаралося...

Толькі будаваная на крэпкіх народна - нацыональных асновах гасударственая будучына дасць адпор усім унутрэным і замяжовым навальніцам і будзе трываць сталецьця. Для гэткай будучыны не жаль палажыць некаторые ахвяры, адрачыся розных вузкіх формул і мар. Бо марай ёсць думка, бытцым вы здалееце апалячыць гэты многамільённы беларускі народ, бытцым здалееце даць яму шчасьце, адмаўляючы права на жыцьцё, на стварэньче свaей асобнай, нацыональнай дзержаўнасьці. Гэтаго вам не ўдалося дайсьці праз сталецьця, гэтаго не здалеў зрабіць расейскі ўрад і ніхто зрабіць не здалее, бо кожын народ ня толькі хочэ, але ў перэжываных намі часах можэ і мусіць стацца сам сабой. Плыці проці гэтаго цячэньня можэ пажадаць толькі нецьвярозы палітык, ці засьлеплены „эндэк“ (нацыоналіст).

Паменёная вышэй заява: «Тут —Польшча і т. д.», — аснована вось на чым: што Вялікае Княство Літоўскае (Літоўска-Беларускае) злучылося с Польскім Каралеўствам у адну „Речпосполітую“— Речпосполітую Польскую.

Гэтае слова „Польскую“ і ўносіць недаразуменьне ў думкі шмат людзей: адны тлумачаць яго так, бытцым яно азначае, што Літва „паддалася“ Польшчы; другіе, хоць добра разумеюць, ў чым тут справа, ды сьвядома баламуцяць людзей поўінтэлігэнтных і народные массы дзеля вядомай мэты.

Вось і трэба гэту справу акуратна разабраць.

Вялікае Княство Літоўскае злучылося некалі с Польскім Каралеўствам, маючы сперша толькі супольнаго монарха — Вялікаго Князя Літоўскаго, каторы стаўся такжэ Каралём Польскім, але пры гэтым абедзьве дзержавы захоўвалі блізка поўную незалежнасць адна ад аднэй. Толькі праз 200 гадоў дзержавы гэтые (Літва і Карона) на моцы Люблінскай Уніі (умовы) сваей ахвотай злучыліся „як вольные з вольнымі, роўные з роўнымі“ у адну “Рэчпосполітую“ (такі урадовы тытул быў прынят на Уніі для супольнай дзержавы)—коратка: „ў Рэчпосполітую“, а не ў Рэчпосполітую Польскую, — на ясна установленых варунках — пры ўзаемным забаспечэньні поўнай аўтономіі для кожнай палавіны супольнай монархіі (асобнае войска, асобны скарб, асобная ўрадовая герархія, асобные суды, а супольны толькі сэйм і супольнe выбіраны монарх, каторы меў тытул Караля Польскаго і Вялікаго Князя Літоўскаго).

Вось, гэту-то Рэчпосполітую і пачалі пасьля называць Рэчпосполітай Польскай, бо трэба-ж было даць нейкі больш гаворучый прыметнік названьня гасударства. І зусім ясна, што с такім-жэ самым правам дзержава гэта магла называцца Рэчпосполітай Літоўскай. Называлі-ж яе «Польскай» адно толькі затым, што каралеўскі тытул выдаваўся вышэйшым за тытул Вялікаго Князя (хоць абедзьве дзержавы былі роўны па сіле і значэньню), ды што Польшча, вышэйшая культурна і лежучы бліжэй да заходу, надавала ўсяму гасударству зверхны польскі характэр. Аднак, гэта зусім не азначало нейкай праўна - дзержаўнай перэвагі Польшчы над Літвой, тым болей не значыло, бытцым Літва і Беларусь абярнуліся ў Польшчу. Абедзьве злучэные дзержавы: Польшча і Вялікае Князьство Літоўскае — аставаліся тым, чым былі ад пачатку, значыць: двума асобнымі дзержаўнымі організмамі ў вядомай установленай гасударственай лучнасьці. — Калі-ж у часі упадку Рэчыпосполітай шляхоцкіе дэпутаты ад абедзьвых злучэных дзержаў на дзельчых сэймах зацьвярдзілі раздзел супольнаго гасударства паміж суседзяў, адрываючы гэтак ад Кароны (Польшчы) Літву і Беларусь, дык і люблінская умова (унія) развалілася сама сабой, утраціла сваю праўна дзержаўную моц. Ад колішняй „Рэчыпосполітай“ асталіся толькі складаўшые яе некалі земли — з аднаго боку Польшча, з другога—Літва і Беларусь (даўнейшае В. Кн. Літоўскае).

Цікаўна адзначыць, што адыным на першым дзельчым сэйме дэпутатам, каторы меў сьмеласць і сілу волі выступіць с цьвёрдым пратэстам проці раздзіраньня яго роднай Беларускай зямлі (пры першым раздзелі Масква забрала толькі часць Беларусі), быў праўдзівы патрыот і грамадзянін сваей зямлі — Тадэуш Рэйтан.

Беларускіе легенды.

Чорнакніжнік і зьмея, што вылупілася с пятушынаго яйца.

Помню, як быў я яшчэ маладым, у нас быў пан К. Г. Благі гэта быў пан, страх спомніць, што ён вычаўпаў: дзяцюкоў і дзяўчат жаніў і замуж аддаваў, ня гледзючы ні на прывязлівасць, ні на будучае шчасьце; ні просьбамі, ні сьлязьмі не маглі яго упрасіці, робіў свaё, зьдзекаваючыся над людзьмі без ніякаго жалю: конь і сабака мелі ў яго больш пашаны, як хрысьціянская душа. Меў ён лякая Карпу, благога чэлавека; яны абодва, перш пан, а пасьля слуга прадалі сваю душу чарту. Вось як гэта сталося:

Зьявіўся ў нашым дварэ німа ведама скуль, якісь дзіуны чэлавек. І цяпер яшчэ помню яго: нізкі, худы, заўсёды спалатнелы[1]) нос вялікі, закручэны, як у савы, пагляд бытцым вар'ята; вопратка на ім чорная і якаясь дзіўная, зусім не такая, якую ў нас носяць паны або папы. Ніхто ня ведаў, ці ён сьвецкі, ці які мніх; с панамі гукаў па расейску. Даведаліся пасьля, што гэта быў чорнакніжнік: вучыў ён пана робіць золата і іншых чартоўскіх навук.

Хоць я тады быў вельмі малады, аднак мусіў вартаваць у дварэ, абыйходзіць усе панскіе будынкі і званіць молатам у зялезную дошку. Я бачыў часта а самай поўначы ў пакоі пана блішчэў агонь, і ён чымсьці там с чорнакніжнікам заўсёды быў заняты. Адзін раз усе паснулі, ціхіня была ў дварэ, над страхой панскае хаты лёталі кажаны і нейкіе чорные птушкі. Сава, сеўшы на страсе, то рагатала, то плакала бытцым дзіцянё. Мне стало варашна[1]), але як перахрысьціўся і змовіў пацяры, крышку палягчэло; я пасьмялеў і пастанавіў прыцікавацца да панскаго вакна і глянуць праз абалону, што там яны робяць. Ледзь падыйшоў, ля сьцяны згледзіў якогась страшка. Страх спомніць: была гэта вялізная рапуха, глянула на мяне агнявым воччэм, я адскікнуў узад, уцекаў, як шалёны, і ледзь здзержаўся за 200 сігнёў[2]). Шорах[3]) прабёг па целі; я падумаў, што гэта чорт, скінуўшыся страшком, пільнаваў вакна майго пана, каб ніхто ня згледзіў сакрэтаў, што там дзеяліся. Я памаліўся і, хоць у летку было месячна і цёпла, дрыжэў бытцым на марозе; дзякаваў Богу, што хутка запеяў пятух, згасілі агонь у пакоі, і я, крыху супакоіўшыся, дaждаўся усходу сонца.

Другое здарэньне так сама было дзіўное. Я сёк дровы ў лесі; ужо сонцэ было на заходзі,—гляднау: йдзе дарогай пан с чорнакніжнікам, і як га завярнуліcь ў яловы гушчар. Я, будучы заўсёды цікавым, цікаюся і хаваюся за дрэвам, пэўны, што тамака будуць якіесь чары. Ціха было ўсюды, здалёку тыкеля стукала жаўна на гнілым дрэві. Бачу: на старой вываратні сядзіць пан, ля яго стаіць чорнакніжнік і дзяржыць за галаву вялізную гадзіну, каторая чорным хрыбтом абвіла яму правую руку. Ня ведаю, што было далей, бо са страху я уцёк.

Трэйцяе здарэньне яшчэ страшнейшае; хоць я яго не бачыў, затое чуў з вусн пэўных, і аб гэтым па усіх вёсках ваколіцы гукалі. А поўначы наш пан, гэны госць і лякай Карпа ўзялі з хлева чорнаго казла і вялі на могільнік. Кажуць, што там яны выкапалі з магілы трупа, чарнакніжнік апрануўся ў вопратку ўмершаго, забіў казла, з гэным мясам і крывёў робіў якіесь страшные ахвяры, а што там рабілася ў начы, ня можна спомніць бяз вораху[1]). Казалі, што нейкіе страшкі напаўпялі ясенькае паветра, нейкіе звяры, бытцым дзікіе кабаны і ваўкі, бегалі наукола, кругічучы і выючы так, што пан і Карпа са страху самлелі. Ня ведаю, хто іх ацуціў; тое тыкеля добра ведаю, што пасьля гэнае страшнае ночы чарнакніжнік счэз, і ніхто яго пасьля не бачыў. Пан быў заусёды смутны, хоць меў золата і ўсяго даволі, — яшчэ і больш пагоршаў, ніхто яму ўгадзіць ня мог, і Карпу прогнаў з двара.

Карпу, выслаўшы з двара, аддалі за работніка аднаму дастатнаму гаспадару, але ён больш замінаў, як памагаў, бо, змалку жывучы ў дварэ, зробіўся ляным, артачным і непаслўхмяным. Часта на яго жаліліся пану; той перэнасіў яго з аднае хаты ў другую, аде ён нідзе ня мог доўга аставацца. Напасьледак прасіў пана даць яму хату і некалькі дзесяцін зямлі, што ён на сваёй гаспадарцы больш будзе руліцца. Згодзіўся пан, дык далі яму двое канёў, некалькі кароў і іншае жывёлы на завод. Наапошку ён задумаў жаніцца, але ніводная гаспадарская дачка не хацела ісьці за яго, бо ніхто не галіўся ні на яго, ні на ягоную гаспадарку, дый думалі, што ў яго ні веры, ні Бога ў сэрцы не было.

(Далей будзе).

[1]) Бляды.

[1]) Страшна, жутка, трывожна.
[2]) Сігень—крок, шаг.
[3]) Дрыжанка, што бывае кароткі час і заусёды ад страху падчас гэтае дрыжанкі бытцым электрычны ток прабягае па целі.

[1]) Страху.

У гэткім палажэньні справа датрывала да нашых дзён. І з усяго вышэй сказанага ясна, што цяперашняй Літвы і Беларусі, або даўнейшаго Вялікаго Княства Літоўскаго нельга называць Польшчай, як і аб Польшчы нельга гаварыць, што тамака ёсць Літва, — хоць бы часьці апалячэнай літоўскай і беларускай інтэлігэнціі хацелося бачыць у нас Польшчу супроць гісторыі і супроць этнографіі масс.

Хто сягоньня гэтак кажэ, робіць абмылку фактычную і гісторычную: тут, у Літве і Беларусі, — Польшчы німа.

Мне давялося сустрэцiцца ешчэ з адным закідам і сумлеваньнем: „Калі я прызнаю сябе за беларуса і пачну, як беларус, працаваць на грамадзкай ці палітычнай ніве, — дык буду прымушэн рабіць шкоду польшчыне ў гэтым краю“.

Адкажу: шкоду тады, калі гэная польшчына сягяе па непрыналежные ей правы, захоплівае чужое, мае захватные жаданьня. Каб жэ даць цьвёрды адпор уселякім захватным апэтытам, незалежне ад таго, чы іх выяюляюць палякі, чы літвіны, чы беларусы, — на гэта ня трэба быць ані выключна русінам, апі палякам, ані літвіном, а трэба быць проста *сумленным чэлавекам - грамадзянінам*, каторы шануе як сваю, так і чужую нацыональнасць і стаіць на грунце справядлівасьці і этнографічнай праўды, — грамадзянінам-патрыотам, каторы злучае, а не раздзеляе, каторы кожнаму прызнае права да жыцьця, а ўселякую дэнацыоналізацію, ўселякі захват, уселякую чыннасць у гэтым кірунку, скуль-бы яна ні выйшла, лічыць за недапусьцімую, шкодную і благую, — за рэч, з якой трэба бароцца.

Стоючы на гэткім становішчы і падаўшы адны адным руку, усе грамадзяне нашаго Краю—беларусы, літвіны, палякі і т. д. могуць мець поўную надзею, што, выкарыстаўшы памысную палітычную кон'юнктуру сучаснаго момэнту, яны здалеюць адбудаваць сваю ўласную, некалі незалежную, вялікую, шчасьлівую бацькаўшчыну.

Вось жэ вы, паны тутэйшые „палякі“, інтэлігэнція краю, ксяндзы і абыватэлі, і ты, краёвая дэмократія, каторая безпасрэдна выйшла з народу тутэйшаго і не утраціла ешчэ еднасьці з ім,— не саромцеся прыняць да свайго ведама очывістую праўду, —праўду тэрыторыяльную, а хутка пэўне ўжо і праўду палітычную: што вы—грамадзяне Літвы і Беларусі, яе сыны,—значыць: „літвіны“ або „беларусы“.

Паварот да гэтаго адвечнаго самаазначэньня, перакручэнаго або загубленаго толькі с прычыны ненормальных адносін, у якіх мы пражылі больш за сто гадоў,—паварот, згодлівы з вашым паходжэньнем і традыціей, ня толькі ня будзе вас ганьбіць, а, наадварот, прынясе вам чэсць, бо зьвяжэ з народам, бо дасць вам аснову быту, бо вас узмацуе і падніме і падзяку і благаслаўленьне патомных пакаленьнёў вам запэўніць.

Не саромцеся станудь пад штандарам Пагоні, каторы вы пакінулі, а народ сам у свае рукі бярэ і паднімае ў вышь, як свой сымвол нацыональны, сымвол сваей Бацькаўшчыны.

Стануць поплеч с людам-народам пад гэтым сымволам—чэсць і слава для вас!

Казімір Шафнагель.

У Вільні і ваколіцах.

× **Грамадзкіе арганізаціі ў Вільні.** У нашым месьці ёсць 172 таварыствы, ў тым ліку 48 маюць дабрачынные мэты, 12—грамадзкіе, 55—экономічные, 16—навуковые і артыстычные; 6 маюць на мэці разрыўку для сваіх членаў; 10 занімаюцца школьнымі справамі, а рэшта 25 маюць розные мэты.

Жыдоўскіх таварыств 66, у тым ліку 31 маюць дабрачынные задачы.

× **Раздача дроў.** Жыдоўскі цэнтральны Камітэт закупіў 50.000 пудоў дроў, каторые раздаюць бедным жыдоўскім сем'ям дарма ад 5 да 10 пудоў. Апрыч таго маюць быць раздазены ешче 50.000 пудоў, але не дарма, а за невялікую плату.

× **Новая літоўская часопісь.** Пачала выхадзіць другая літоўская часопісь у Вільні „Darbo Balsas“ („Голас Працы“). Яна будзе выхадзіць раз у тыдзень. Рэдакція памешчаецца на рагу Віленскай вул. і М. Пагулянкі (Гарыстаго зав.).

× **Чацьвёрты пункт дзеля ачысткі ад вошы,** Маковая 3, ўжо наладжэн і пачаў працаваць. Апрыч нядзель, ён адкрыт кожын дзень ад 7 да 4 г. Мыцьцё—безплатнае.

× **Грошы з Расеі.** У Ost Bank, Вялікая вул., прыйшлі грошы для ніжэйпісаных асоб, якіх нельга знайсьці: Аполёнія Розбіцкая, Марыя Нелом, Барыс Бэрковіч, Антон Шыпік, сем'я Сакер, Хана Грыганс, Хаім Фінкельштэйн, Ханэ Этэль, Нехамэ Свірска.

× **Нешчасьлівы прыпадак.** 10 лістапаца ў д. № 79 на Навагродскай вул. нейкая Элька Краўчук упала са ўсходаў і зламала сабе правую ногу. Скорая помач адвезла яе у Жыдоўскі шпіталь.

× **Ад чаду.** На Татарскай вул. № 11 Язэп Томашун, напаліўшы ў печы, за рана зачыніў яе і ад гэтаго зачадзеў разам са сваей дачкой Тэофіляй. Ен патраціў сваімі сіламі дабрацца на станцію скорай помачы, да яго-ж дачкі выежджала карэтка. Абодвых адратавалі.

× **Пагода у кастрычніку.** Сёлетні кастрычнік, нягледзячы на ўсе прароцтвы, прыемна здзівіў нас вельмі ўмяркаванай тэмпэратурай. За ўвесь гэты месяц мы не бачылі ніякіх знакаў зімы. Толькі ў паўночна-усходняй часьці нашаго краю ў начы с 7 на 8, з 23 на 24 і с 30 на 31 тэмпэратура на некольні гадзін паніжалася да нуля. У нас у Вільні найніжэйшая тэмпэратура ў гэтым месяцы была 8-го а 4 гадз. раніцы: + 0 5°. Найвышэйшая тэмпэратура была + 20,2°—а 2 гадз. паабедзі 3.X. Сярэдніе тэмпэратуры за месяц:

а 7 гадз. раніцай + 6,6°
„ 2 „ паабедзі + 10,2°
„ 9 „ вечара + 7,5°

значыць, агульная сярэдняя тэмпэратура за месяц + 7,9°. Для нашай старонкі гэта ў такую пару году вельмі высокая тэмпэратура – на 2° з лішкай вышэйшая чым летась.

Ясных, блізка зусім летніх дзён у кастрычніку было пяць: 3, 7, 13, 14 і 31. Хмарных—шэснадцаць, у тым ліку ў чатыры — 19, 20, 21 і 22—зусім не было відаць сонца. Сем дзён быў туман: 7, 15, 17, 19, 20, 25 і 30. Густы туман быў 17. Двадцаць дзён далі разам 43,8 міл. асадкоў. Найбольш мокрымі былі: 5 – с 6,8 мілім. і 11 — с 6,9 мілім.

У начы з 11 на 12 была бура, ---бадай, апошняя сёлета.

Для сельскай гаспадаркі сёлетні кастрычнік быў вельмі добры. Бульбу закончылі збіраць пры сухой пагодзі ўдачна. Сухі і цёплы кастрычнік даў селянам магчымасць удачна адсеяць азіміны, каторые добра ўзыходзяць.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
7—9	+ 4°	0°
8—8	+ 4,5°	+ 3°
9—10	+ 6,2°	+ 3°
10—11	+ 7°	+ 2°

З усяго Краю.

Нашы справы.

Першаму аддзелу нямецкаго імперскаго сэкрэтарыату ўнутрэных спраў прыслухаюць справы занятых нямецкім войскам зямель,—у тым ліку і нашаго краю.

«Чуткі».

Бэрлінскіе і іншые нямецкіе газэты пускаюць чуткі аб пастановах нямецкай кароннай рады аб будучыне нашаго Краю, занятаго немцамі. Кажуць, бытцым абшар новаго каралеўства Польшчы будзе павялічэн часьцямі Літвы і «гісторычна прыналежнымі да Польшчы Сувалкамі і Гародняй» (?!).

Мы можэм зусім пэўна заявіць, што *гэта чутка нязгодліва с праўдай.*

«Новая Літва».

Пад такім загалоўкам у Бэрліне пачала выхадзіць тры разы ў месяц новая часопісь. У першым сваім нумэры яна друкуе стацьцю, ў якой між іншым гаворыцца:

„Курляндзія і Літва звязаны між сабой чысьлеными звязямі. Некалі нямецкіе мечэносцы і літоўскіе князі чулі сябе сільнымі і незалежнымі, і граніца між іх дзержавамі была устаноўлена з агульнай згоды. Нідзе німа патрэбы зменяць сілай устаноўленые граніцы, бо прыяцельская згода між абедзьвымі старонкамі забасьпечэна назаўсёды. Экономічна Курляндзія і Літва залежаць адна ад аднэй. Курляндзія патрабуе падвозу з Літвы, а Літва—Курляндзкіх портаў дзеля вывазу“.

Літоўская конфэрэнція у Швэйцаріі.

У Швэйцаріі заседае літоўская конфэрэнція, зложэная з дэпутатоў літоўскай краёвай рады ў Вільні і літоўскіх організацій у Швэйцаріі Расеі і Амэрыцэ. Маршалкуе Смэтона. Літоўская Рада прызнана за найвышэйшую установу літоўскаго народу. Конфэрэнція вымагае ад краёвай Рады энэргічнай практычнай працы у краю дзеля паляпшэньня палажэньня народу і дзеля развіцьця яго. Гэткай работай Краёвая Рада падняла бы сваю павагу у краю і заграніцай. Заседаньня конфэрэнціі трываюць далей.

«Нямецкіе» рублі.

Грошы гэтые, каторые спачатку народ прынімаў недаверчыва, пачынаюць усё больш пашырацца ў нашым краю. 31 кастрычніка 1916 г. іх было толькі на 21 600 001 руб., а праз год, значыць 31 кастрычніка 1917 г. іх было ўжо на 136 813 532 рублі.

Цікава адзначыць, што чысло бумажэк на 20 кап. блізка зусім не павялічываецца.

ГРОДНЯ. Каб зберагчы элэктрычнасць, як мы ўжо пісалі, уселякая таргоўля ад 5 гадз. вечара забаронена Адкрытымі астаюцца толькі аптэкі, каторые могуць прадаваць толькі лекі.

ГРОДНЯ. Дом б. акушэрскай школы аддадзен пад жыдоўскі прытулак у каторым знаходзіцца больш за 200 дзяцей.

БЕЛАСТОК С прычыны недастачы сьветла узрасло чысло краж. На Мастовай вул. 20, хлопец 14 гадоў украў 100 руб. расейскім золатам і 600 марак нямецкімі бумажкамі. Золата ён прадаў юбілерам.

На Крывей вул. украдзены спажыўные продукты і бялізна, на Купецкай — розные срэбные рэчы. У млыне на Сажалковай вуліцы украдзены некольні мяхоў жыта і мукі і 2 раменные поясы.

ПАДБРОДЗЕ. Тутэйшы павятовы начальнік Вэр, прабыўшы на сваім мейсцу каля 2 гадоў, пакідае Падбродзе і пераходзіць за начальніка окмянскаго павету.

СУВАЛКІ. Каб зберагчы электрычнасць, ад 7 гадз. загадано зачыняць усе крамы. Разам с тым жыхароў прызываюць паліць у сябе лямпы толькі у крайняй патрэбі.

МАР'ЯМПОЛЬ. 15 лістапада ў доме бышай гімназіі адкрываецца другі падгатавіцельны вучыцельскі курс. Запісалося больш 100 асоб; прыняты—60. Кіруе курсамі акружны інспэктар Кайрыс. Вучыць будуць: літоўскі ксёндз і 3 нямецкіе ваенные—літвіны.

ШАПАРЫ, сэйненск. пав. Тутэйшы гаспадар, Пілецкі, у начы ўрываўся праз саломеную стрэху ў хаты ў ваколічных вёсках і краў розные рэчы, каторые пасьля перэпрадаваў бабам, таргуючым усячынай. Міравы суд засудзіў яго на год у вастрог.

ЛІБАВА. Тутэйшая газэта надрукавала гэтымі днямі такое апавешчэньне:

„28 кастрычніка з майго склепу праз абмылку ўзята сочная шынка вагой каля 45 фунтаў. С прычыны таго, што могуць папасьці пад падазрэньне пявінные людзі, просяць адаслаць шынку назад за высокую награду. Калі шынка ня будзе вернена да Каляд, справа пойдзе ў суд“.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

З'езд нацыональнасьцей у Расеі.

У Кіеве адбыўся, склікáны Украінскай Цэнтральнай Радай, з'езд паняволеных нацыональнасьцей Расеі. На з'ездзе былі прэдстаўнікі ад *Беларусоў*, Літвіноў, Латышоў, Эстонцоў, Армян, Татар, Башкір, Калмыкоў, Малдаван, Грузіноў, Мардвіноў, Чуваш, Вацякоў, Зыран і Кіргізаў.

З'езд пыняў гэткую рэзолюцію:

1. Расея мусіць стацца дэмократычна *фэдэратыўнай рэспублікай.*

2. Кожная нацыональнасць Расеі павінна мець шырокую аўтономію пасьля тых законаў, якіе вырабіць устаноўчае сабраньне, склікáнае кожнай нацыональнасьцю па асобку.

3. Поруч з міністрам заграпічных спраў хутка павінна быць утворэна апрычонная камісія с прэдстаўнікоў усіх нацыональнасьцей Расеі; каторые будуць бараніць патрэбы свайго народу на перэгаворах аб міру.

Далей з'езд выбраў „Народную Раду“, каторай мэта прывесьці жаданьня з'езду ў жыцьцё.

Учасьце Беларусі і Украіны ў дэмократычнай конфэрэнціі у Пецярбурзі.

С Штокгольму пішуць 28 верасьня: «Русскае Слово» наказвае: Украінская Цэнтральная Рада, што адказалася ад учасьця ў Маскоўскай дзержаўнай конфэрэнціі, выслала шмат прэдстаўнікоў на дэмократычную конфэрэнцію у Пецярбурзе. Гэтак сама зробіла *беларуская краёвая Рада у Мінску* на тых самых асновах, як і украінская. Беларусы дамагаюцца поўнай нацыональнай аўтономіі Беларусі і раздзяленьня зямлі між працуючым народам.

Голас паняволеных народаў на дэмократычнай конфэрэнціі.

Пецярбурскае тэлегр. агенцтво наказывае с 1 кастрычніка: На ўчорашнім папалудняшнім заседаньні дэмократычнай конфэрэнціі паклалі націск дэлегаты *ваенных організацый Украіны, Грузіі, Беларусі, Казакоў і Мусульман* на канечнасць дужой ўласьці, апёртай на ўсе жывые сілы краю, перш на перш на дэмократію, і дамагаліся арганізацыі нацыональных армій (гэта значыцца, каб кожная нація мела сваю асобную армію).

ПЕЦЯРБУРГ (*Рэўтер.*) Сталіца ў руках большэвікоў. Міністроў арэштавалі. Галава руху, Ленін, жадае той-час замірэньня і міра

Владывасток у апошніе дні перайшоў у рукі большэвікоў, каторые апавесьцілі, што прынімаюць уласць над местам.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Усерасейскі з'езд рад раб. і салд. выпусьціў у чэцьверг гэткіе тры адозвы:

1) Да работнікоў, ваенных і селян! Уся уласць пераходзіць да рад раб. і солд., маршалкі каторых безпасрэдна звязаны з рэволюцыйным урадам. Усе арэштаваные члены селянскіх камісій выходзяць на волю, а тые, хто іх арэштаваў, самі йдуць пад арэшт.

2) Кара сьмерці, верненая на фронці Керэнскім, касуецца. Вертаецца поўная свабода палітычнай агітацціі на фронці. Той-час звальняюцца ўсе салдаты і афіцэры, арэштаваные за палітычную пропаганду.

3) Быўшые міністры Коновалов, Кішкін, Тэрэшчэнко, Малянтовіч, Нікітін і інш. арэштованы рэволюцыйным Камітэтам. Кіерэнскій уцёк. Усе ваенные ўласьці павінны учыніць той-час крокі дзеля арэшту яго. За уселякую помач яму вінаватых будуць караць, як за здраду гасударства.

ЦЮРЫХ. „Morning Post" пішэ, што Керэнскій пэўне ўцёк у Маскву.

Пецярбург, Кронштадт, Рэвель і Ноўгарад — у руках рэволюцыонераў.

У Маскве стары ўрад быццым-то мае ешчэ сілу. Зносіны чугункай між Пецярбургам і Масквой прыпыніліся.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). (П.Т.А.) Апавешчае:

Усерасейскі з'езд рад раб. і салд. звярнуўся да работнікоў, салдат і селян з адозвай, у каторай гаворыцца: „З'езд прэдложыць усім народам дэмократычны мір і той-час замірэньне на ўсіх фронтах. З'езд пастанавіў, што ўся уласць павінна перайсьці да мейсцовых рад раб. і селян. З'езд перакопан, што рэволюцыйная армія будзе бараніць рэволюцію ад усіх імпэрыалістычных пакушэньнёў, пакуль новы ўрад ня дойдзе дэмократычнаго міра, які ён безпасрэдна прэдложыць народам".

Адозва канчаецца славамі:

„Салдаты! Дайце цьвёрды адпор Керэнскаму, аднадумцу Корнілова! — Жалезнадарожнікі! стрымайце аружные сілы, якіе Керэнскій пасылае супроць Пецярбурга!"

Гэта адозва прынята перэвагай усіх галасоў прогі 2 пры 12 стрымаўшыхся ад падачы голасу.

ШТОКГОЛЬМ. Усерасейскі з'езд рад раб. і салд. складаецца з 555 членаў. Яго бюро складаецца с 14 большэвікоў, у тым ліку Ленін, Зінов'ев, Троцкій, і 7 соцыал-рэволюцыонеров. З'езд разгледае тры гэткіе пункты: організацыя ўласьці; мір і вайна; устаноўчы сэйм.

З'езд звярнуўся да расейскіх арміей с прызывам утварыць рэволюцыйные камісіі дзеля падтрыманьня ладу на фронці. Замест быўшых урадовых камісароў назначаюцца камісары рады раб. і салд.

ЛОНДОН. „Daily News" даведалася с Пецярбурга, што с-паміж 475 членаў з'езду — большэвікоў — 335.

У тую сераду Ленін заявіў на радзі, што ён прэдложыць мір, каторы можэ прыняць пролетарыат усіх старон.

МАСКВА. „Руск. Вед." друкуюць урадовую праграму большэвікоў, у каторай глаўные пункты гэткіе: адабраньне уласьці ад буржуазіі; становучые крокі дзеля міра; кантроль работнікоў над прамышленасьцю; перэдача усяе ўласьці радам раб. і салд.; адмова плаціць працэнты за ваенные пазыкі.

МАСКВА. „Русск. Сл." пішэ, што прэдстаўнік фронту ў пецярбурскай радзе зрабіў гэткую заяву: „Войскі змучэны вайной і трэбуюць той-час міра. Калі гэта ня будзе зроблено, дык яны пакінуць акопы. Не пазьней, як цераз тры тыдні, яны аб'явяць замірэньне і кінуць аружжэ".

КОПЭНГАГА. Ходзяць чуткі, што Мікалай Мікалаевіч знаходзіцца у казацкаго генэрала Каледзіна. Яны ўмайляюцца, каб разам с казакамі пачаць контррэволюцію і вярнуць монархію.

ШТОКГОЛЬМ. Паводлуг найнавейшых вестак, большэвікі дайшлі пабеды не без праліцьця крыві асабліва крывавые бітвы ішлі пад Марынскім і Зімовым палацамі. У Зімовым палацу былі ўсе міністры с Керэнскім. Толькі пасьля абстрэлу палацу з гармат усе паддаліся. Міністроў арэштавалі. Старонні Плеханова і соцыал-рэволюцыонеры пабудавалі на вуліцах барыкады. З абодзьвых старон многа забітых.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Перэварот адбыўся гэтак:

6 лістапада ў вечары рэволюцыонеры занялі пецярбурскае тэлеграфнае агенцтво, а ў начы — банкі, вагзалы і іншые важнейшые установы сталіцы. 7 лістапада выпушчэна адозва, што тымчасовы ўрад скінут, а уласць перэйшла ў рукі рады раб. і салд. Усю ноч у Зімовым Палацу заседаў стары урад. Ешчэ а 7 гадз. раніцы там бачылі Керэнскаго; пасьля ён нет ведама дзе прапаў. У глаўную кватэру рады раб. і салд., каторую бараніла варта с салдатоў з гарматамі на панцырных самаходах, прыбыў Ленін, горача вітаны ўсімі. С Кронштадту прыбылі атрады салдатоў і матросаў с крэйсэра „Аврора" на двух мінаносцах. Заседаўшым у Зімовым палацу міністрам было прэдложэно паддацца; яны адмовіліся. Тады атрады рэволюцыонероў пайшлі па Мільённай вуліцы на палац. Іх спаткалі агнём кулемётаў, і ім прышлося адступіць. Тады стаяўшые на Неве міноносцы і панцырные самаходы пачалі абстрэліваць палац. З Гэльсінгфорсу падыйшлі ешчэ 4 міноносцы, далучыўшыеся да опэрацыі проці Палацу. Тады быўшые ў ім паддаліся.

ЛОНДОН. «Daily Telegr.» даведалася с Пецярбурга, што Чхэідзе, Цэрэтэлі і Чэрнова ў часі упошняго перэварота ў Пецярбурзі не было.

»Morning Post« пішэ, што новы большэвіцкі ўрад прэдлажыў арміі на фронці той-час прызнаць яго, грозячы спыніць падвоз прадуктоў на фронт.

Паводлуг апошніх весток, войска пад камандой Керэнскаго, Корнілова і Каледзіна ідзе на Пецярбург.

ЛОНДОН. „Daily Telegr." пішэ, што найбольш сумная рэч у Расеі — гэта упадак курсу рубля, каторы мае цяпер пакупную сілу, роўную болей-меней 12 капейкам.

ХРЫСТЫАНІЯ. Рада раб. і салд. утварыла камісію, маршалак каторай, Ленін, разам занімае і мейсцо прэзыдэнта міністроў. Троцкій — міністэр заграпічных спраў. Усе іншые міністры — гэтак сама большэвікі. Рэволюція, наагул, адбылася без замешаньня і рабункоў. Галава места Пецярбурга і местовая рада сперша не хацелі прызнаваць новаго ураду.

Керэнскій разам з Алексеевым і Корніловым знаходзяцца у глаўнай кватэры.

У Маскве большэвікі гэтак сама дайшлі пабеды.

КОПЭНГАГА. „Соціальдэмократэн" друкуе гутарку з маршалкам селянскаго руху і членам партыі соцыал-рэволюцыонероў, Рубановічэм, каторы завёз у Парыж пісьмо Керэнскаго. Рубановіч заявіў, што німа што і гаварыць аб адмозе у расейцоў пасьля таго, як яны утрацілі 5 мільёнаў забітымі, 6 мільёнаў раненымі і 3 мільёны палонными.

ШТОКГОЛЬМ. Расейскіе газэты пішуць аб массовым выезьдзі заможных кляс заграніцу — асабліва праз Сібір у Амэрыку.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

9. XI. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Артылерыйская бітва у Фляндрыі пры Пашэндаль, Пэлькапель і ў ваколіцах Ізэра дайшла вялікай сілы.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскаго: У палудзена-заходнім Эльзасе наступаўшые пасьля сільнаго агня французы адкінуты.

У бітве на паветры збіты 13 варожных самалётаў.

Усходні тэатр:

Без перамен.

Італьянскі тэатр.

Мы перайшлі цераз раку Лівэнца! Ня гледзячы на сьнег і дождж, злучэные войскі неустанна гоняць ворагоў і падыходзяць да ракі Піявэ.

10. XI. Заходні тэатр

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Пасьля сільнаго барабаннаго агня англічане пачалі наступаць на паўночным усходзі ад Пэлькапэль. Яны адбіты штыкамі. Уздоўж Ізэра і ад лесу Гутгольст да Ландвордэ агонь артылерыі паабедзі дайшоў вялізарнай сілы

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пасьля вострай падгатоўкі артылерыей і мінамётамі мы ўзялі у французоў пазыціі ў лесі Шом. Сільные контратакі ворагоў адкінуты з вялікімі стратамі. Узяты 240 палонных, у тым ліку 7 афіцэроў.

На усходнім театры і Македонскім фронці—без перамен.

Італьянскі тэатр

Аўстрыяцкіе сілы ўварваліся ў даліну Сусэгана і ў даліну верхняго цячэньня Піявэ. Пасьля вельмі вострых бітв на вуліцах узято Ас'яго. Італьянскі ар'ергард на заходзі ад Лівэнцы адкінут ешчэ раз. Ад Сусэгана да мора мы дайшлі да Піявэ.

11.XI. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У ваколіцах вырв між Пэлькапэль і Пашэндаль учора ішла вельмі вострая бітва. Густымі колоннамі павялі англічане новые дывізіі дабываць горы на поўначы ад Пашэндаля. У цэнтры ім удалося ўварвацца ў наш защчытны пояс, але нашай контратакай яны былі адтуль выкінуты. Пяць разоў штурмавалі ешчэ ворагі, але ў большай часьці былі разбіты ўжо нашым агнём. Дзе ворагі даходзілі ўдачы, адтуль мы іх выкідывалі штыкамі. У часі контратак мы ў некаторых пунктах уварваліся ў часьці англіцкіх пазыцій і удзержаліся там. Учорашні дзень каштаваў ворагам многа забітых і 100 палонных.

На поўдні ад Рішбур мы ўзялі ў палон 11 португальцоў, у тым ліку 1 афіцэра.

Фронт нямецкаго Насьледніка: У Лесі Шом число ўзятых учора палонных дайшло: 8 афіцэроў, 280 салдатоў.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскаго: Нашы дружыны разведчыкоў узялі ў палон 30 французскіх егроў.

На ўсходнім тэатры і македонскім фронці — нічога выдатнаго.

Італьянскі тэатр:

На ўсходзі ад Ас, яго вялікіе італьянскіе сілы у адным мейсцы крыху адціснулі назад наступаўшые злучэные войскі. Злучэные арміі здабылі Бэлюно. На ніжнім цячэньні Піяве ворагі затрымаліся дзеля бітвы.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЛЮГАНО. Соцыалісты ў Мілане на сходзі высказалі жаданьне міра той-час і пастанавілі зрабіць у гэтым кірунку націск на саюзьнікоў разам з расейскімі таварышамі.

ПАПАЛЬЛЕ (Стэфані). У той панядзелак паабедзі тут з'ехаліся разам Ллойд-Джордж, англіцкіе генэралы Смутс і Вільсон, Пэнлевэ і французскі генэрал Буйён. Робэртсон, Фош, італьянскі ваенны міністэр Альф'еры, італьянскі генэрал Форро прыехалі сюды загадзе. Усе яны разам с французскім паслом Баррэр'ам радзіліся аб палажэньні на італьянскім ваенным тэатры.

Генэрал Фош назначен за першаго райчаго Кадорны.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар Язэп Салавей.